

SINIFTA GÜDÜLEME

GİRİŞ

- Neden bazı öğrenciler derse devam etmezler veya derse geç gelir?
- Neden bazı öğrenciler dersi dinlemede isteksizdirler?
- Neden bazı öğrenciler ders esnasında istenmeyen davranışlar gösterirler?
- Neden bazı öğrenciler ders esnasında kendi hayal dünyasındadırlar?
- Neden bazı öğrenciler sürekli teneffüs olmasını istemektedirler?

GİRİŞ

- Bu ve benzeri sorular bizi öğrencinin güdülenmesi ve güdülenmenin önemine götürmektedir.
- Sınıfta ortaya çıkan öğrenme güçlükleriyle, disiplin olaylarının önemli bir kısmının kaynağı güdülenmeyle ilgilidir.

Güdüleme

- Güdüleme temelde bireyin davranışlarıyla ilgilidir.
- İngilizce ve Fransızca "motive" kelimesinden türetilen **motive** teriminin Türkçe karşılığı **güdü** bir insanı belirli bir amaç için harekete geçiren güç demektir.
- **Güdüleme (motivasyon) ise** bir veya birden çok insanı, belirli bir yöne (veya amaca) doğru devamlı şekilde harekete geçirmek için yapılan çabaların toplamıdır

Güdüleme Süreci

- Güdüleme süreci kişinin ihtiyaçlarını belirlemekle başlar. Bu ihtiyaçlar kişinin herhangi bir zamanda eksikliğini hissettiği psikolojik, sosyal ihtiyaçlar olabilir.
- Güdüleme sürecinde üç aşamadan söz edilmektedir
 - 1) Davranış tetiklenir ve kişi kendisine bir takım hedefler (fizyolojik veya psikolojik) koyar.
 - 2) Hedefe yönelik davranışlarda bulunulur.
 - 3) Hedefe ulaşılır.

GÜDÜLEME KURAMLARI

- GÜdüleme kuramlarını "İçerik" ve "süreç" kuramları altında inceleyebiliriz.

İçerik Kuramları

- İçerik kuramları, kişinin içinde bulunduğu ve kişiyi belirli yönlerde davranışa sevk eden faktörleri anlamaya önem vermektedir
- Daha çok bireylerin ihtiyaçları üzerinde durur. Dolayısıyla da güdülemenin başlaması için koşul olan “ihtiyacın hissedilmesi” ve “ihtiyacın içeriği” ile ilgilenir.
- Güdülemeye ilişkin dört önemli içerik kuramı Maslow’un “ihtiyaçlar hiyerarşisi kuramı”, Alderfer’in “var olma, ilişki kurma ve gelişme”, Herzberg’in “iki (çift) faktör kuramı” ve McClelland’ın “başarı güdüsü kuramı”dır

1-Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi kuramı

- Güdüleme teorileri arasında en çok bilinenidir. Bu yaklaşıma göre kişinin ihtiyaçları beş ana grupta toplanabilir.
 - 1) **Fizyolojik ihtiyaçlar:** Yemek yeme, su, uyku
 - 2) **Güvenlik ihtiyaçları:** Can ve iř güvenliği, tehlikelerden korunma
 - 3) **Sosyal ihtiyaçlar:** Gruba mensup olma, kabul edilme, dostluk
 - 4) **Kendini gösterme (değer) ihtiyaı:** Tanınma ve prestij kazanma, kendine güven duyma.
 - 5) **Kendini gerçekleştirme (tamamlama) ihtiyaı:** Sahip olunan potansiyeli geliştirme, yaratıcılık

2-Alderfer'in varlık, ilgililik ve gelişme kuramı

- Maslow'un kuramının değişik bir biçimi olup ihtiyaçlar üç kümede toplanmıştır
- 1) **Varlık:** Açlık, susuzluk, fiziki güvenlik vb. fizyolojik gereksinimler burada toplanmıştır. Bu gereksinimlerin giderilmesi örgütün kaynaklarının bol olmasına bağlıdır.
- 2) **İlişki:** İnsanın kendisi için önemli olan öteki insanlarla ilişkide bulunma istekleri burada toplanır. Bu gereksinimlerde karşılıklılık vardır.
- 3) **Gelişme:** Bir insanın kendisi veya çevresi üstünde yaratıcı, üretici etkiler yapmak, yeteneklerini kullanmak, yeni yetenekler geliştirmek istekleri de burada toplanmıştır

3-Herzberg'in çift faktör (hijyen-motivasyon) kuramı

- Herzberg 200 mühendis ve muhasebeci üzerinde yaptığı araştırma sonucunda gereksinimleri ve güdüleme etkenlerini belirlemiştir
- Birinci grup, **motive edici faktörler** : İşin kendisi, sorumluluk, ilerleme imkânları, statü, başarı ve tanınma gibi faktörleri kapsamaktadır. Bu faktörlerin varlığı, kişiye kişisel başarı hissi verdiği için kişiyi motive edecektir. Bunların yokluğu ise kişinin motive olmaması ile sonuçlanacaktır.
- İkinci grup **hijyen (sağlık) faktörleri** : Ücret, maaş, çalışma koşulları, iş güvenliği, denetim ve işgörenlerle astlar arasındaki ilişkilerin niteliği gibi faktörleri kapsamaktadır. Bu faktörlerin kişiyi motive etme özelliği yoktur. Ancak bu faktörler mevcut değilse kişi motive olmayacaktır.

4-Mc Clelland'ın başarı güdüsü kuramı

- McClelland tarafından geliştirilen bu teoriye göre kişi üç grup ihtiyacın etkisi altında davranış gösterir.
- 1) **Başarma ihtiyacı:** Üstün olma dürtüsü, bir standartlar dizisiyle ilişkili olarak başarmak, başarmak için çabalamak
- 2) **Güç ihtiyacı:** Diğer insanlarla başka bir biçimde yapmayacakları bir davranışı yaptırma ihtiyacı
- 3) **İlişki ihtiyacı:** İnsanlar arasında dostça ve sıkı ilişkilere duyulan ihtiyaç

“İçerik kuramlarından” öğrencileri güdülemek için öğretmenlere çıkarımlar

- Öğretim yaşantılarının öğrencilerin yaşantılarına uygun olmasını sağlayın
- Öğrencilerin kendilerini güvende hissedecek güvenilir ve demokratik bir sınıf atmosferi yaratın
- Öğrencilere öğrenilecek konunun yararını anlatın
- Öğrencilerin öğretimden önce fiziksel ihtiyaçlarını giderin
- Varsa öğrencinin kaygıları, korkuları bunların altında yatan sebepleri bularak gidermeye çalışın
- Sınıfın fiziksel düzenlemesini öğrencinin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak yapın
- Öğrenilecekleri bir sorunla ilişkilendirin

Süreç Kuramları

- Süreç kuramları, bireylerin nasıl davranışa geçeceğini, kendisini nasıl yönlendireceğini ve davranış değişikliğine göre kendisini nasıl kontrol edeceği üzerinde durur.
- Süreç kuramlarının merkezinde birey vardır. Birey davranışın sorumluluğunu alır.
- Güdülemeye ilişkin dört önemli içerik kuramı süreç kuramı *Pekiştirme Kuramı, Beklenti Kuramı, Eşitlik ve Amaç Kuramı*dır.

1-Pekiştirme kuramı

- Ana fikri davranışların, karşılaştığı sonuçlar tarafından şartlandırıldığı varsayımıdır.
- Sonuçsal şartlandırma aşağıdaki gibi bir şekilde ifade edilebilir

Organizma---→ davranış.---→ karşılaşılan sonuç
--→Ödül (veya ceza)

Sonucun çeşidine göre kişi ya aynı davranışı tekrar gösterecek veya göstermeyecektir.

2-Beklenti kuramı

- Vroom'un beklenti kuramına göre bir insanın güdülenmesi, belli bir davranışın amaca ulaştıracağı beklentisiyle, o bireyin amaca verdiği önemin çarpımına eşittir
- *MOTİVASYON = Kişinin ödülü arzulama derecesi X Bekleyiş.*
- Bu modeldeki üç temel kavram şunlardır:
 - 1) **Valans:** Bireyin bir sonucu elde etme konusundaki isteğinin şiddetidir. Amaca verilen önemdir. Eğer birey;
 - Bir amaca ulaşmak istiyorsa valans (+)
 - Bu amaca ulaşmak istemiyorsa valans (-)
 - Bu amaca karşı kayıtsızsa valans nötrdür (0)
- Valansı +1 ile -1 arasında bir değişken olarak göstermek mümkündür. Yüksek valans kişinin daha fazla gayret göstermesine sebep olur.

2-Beklenti kuramı

- 2) **Beklenti:** Bireyin belli bir davranışının onu belli bir sonuca ulaştıracağı yolundaki inancının şiddetidir. Beklenti 0 ile 1 arasında yer alır. Eğer birey:
- Belli bir davranış gösterdiği takdirde istediği sonuca ulaşacağına inanıyorsa beklenti (1)
 - Ne şekilde davranırsa davranırsın, istediği sonuca ulaşamayacağına inanıyorsa beklenti (0) dir.
 - Dolayısıyla bekleyişi 0 ile +1 arasında değişen bir değer ile ifade etmek mümkündür.

2-Beklenti kuramı

- 3) **Araçsalılık:** Birinci kademe sonuçların ikinci kademe sonuçlara ulaştıracağı konusunda kişinin sahip olduğu subjektif olasılığı ifade etmektedir. Örnek maaş esasında daha yüksek statü elde etmek, etrafta tanınmak, kişinin ailesini daha iyi geçindirebilmesini sağlamak için bir araçtan ibarettir. Yoksa tek başına yüksek maaşın bir anlamı yoktur

3-Eşitlik kuramı

- J. Stacy Adams tarafından geliştirilen bu teoriye göre kişi kendisinin sarf ettiği gayret ve karşılığında elde ettiği sonucu aynı iş ortamında başkalarının sarf ettiği gayret ve elde ettikleri sonuç ile karşılaştırır.
- Bu karşılaştırma genellikle kişinin gayret ile sonucunu içeren bir çeşit oran oluşturmasıyla olur.
- ***Kişinin bu karşılaştırma sonucu algılayacağı her eşitsiz durum, kişinin bu eşitsizliği giderici davranış göstermesiyle sonuçlanacaktır.***

4-Amaç kuramı

- Edwin Locke tarafından geliştirilen bu kurama göre kişilerin belirlediği amaçlar onların motivasyon derecelerini de belirleyecektir. Amacın kabul edilebilir olması için bireyin gerekli olan davranışları yapabilecek potansiyele sahip olması gerekir
- Erişilmesi zor ve yüksek amaçlar belirleyen bir kişi elde edilmesi gayet kolay olan amaçlar belirleyen bir kişiye oranla daha yüksek performans gösterecek ve daha fazla motive olacaktır
- **Zor** ve **spesifik** amaçlarda performans daha yüksektir.

“Süreç kuramlarından” öğrencileri güdülemek için öğretmenlere çıkarımlar

- Öğrencilere istenilen davranışları kazandırmak için model olun
- Başarılarından dolayı öğrencileri uygun sözcükler kullanarak övün
- Öğrencilere önem verdiğinizi gösterin
- Öğrencilerden beklentilerinizi açık bir şekilde ortaya koyun
- Zamanında geri bildirim verin
- Öğrencilerin çabalarını adaletli biçimde ödüllendirin
- Başarı güdüsü yüksek olan öğrencilere daha zor amaçlar gösterin
- Öğrenciden yapabileceğinin en iyisi beklenmelidir (Bu öğrenciden öğrenciye büyük farklılıklar gösterir.)
- Öğrencinin başarısını değerlendirme ölçüt “kendi kapasitesi” olmalıdır.

ÖĞRENCİLERİ ÖĞRENMEYE GÜDÜLEME

- Eğer öğrenciler, ifade edilenleri davranışları gösterebiliyorlarsa güdülenmemiş oldukları söylenebilir
- Öğrencinin güdülenmesiyle ilgili özellikleri bilmek öğretmene 3 açıdan yarar sağlar
 - 1) Etkili bir öğretim planı öğrenciyi kılavuzlama için uygun malzeme seçimi
 - 2) Öğrencinin başarı güdüsünü geliştirerek öğrenmenin etkinliğini artırma
 - 3) Öğrencinin başarı güdüsünü engelleyen davranışları değiştirme

ÖĞRENCİLERİ ÖĞRENMEYE GÜDÜLEME

- Sınıfta gerekli şekilde güdülenmemiş öğrencinin şu davranışları göstermesi söz konusudur.
- “Öğrenci derse düzenli olarak devam etmez,
- dikkatli dinlemez,
- ilgisini arkadaşlarına ya da dışarıdaki hadiselerle yöneltmiştir,
- ödevlerinde güçlükle karşılaşınca onlara cevap aramak istemez,
- derslere- konuya ilgisiz görünür, öğretmen tarafından derse çekilmekte güçlük çekilir.

ÖĞRENCİLERİ ÖĞRENMEYE GÜDÜLEME

- Buna karşılık güdülenmesi yüksek olan öğrenci;
- derslerine hazırlıklı gelir,
- sürekli soru sorar,
- tartışmalara katılır,
- araştırmacıdır,
- enerjisi yüksektir.

ÖĞRENCİLERİ ÖĞRENMEYE GÜDÜLEME

- GÜDÜLENMENİN ÖĞRENMEDE BİREYE SAĞLADIĞI YARARLARI ŞÖYLE SIRALAMAK MÜMKÜNDÜR
 - Bireysel enerjiyi artırır ve etkinliklerdeki bireysel ilgi düzeyini yükseltir.
 - Bireysel hedefler doğrultusunda onlara ulaşma etkinliklerini yönetir.
 - Bireylerin etkinliklerinde sorumluluk alarak, kararlılıkla ilerlemelerini sağlar. Bireysel etkinliklerde karşılaştıkları güçlükleri yenmede sebat etmelerini sağlar.
 - Bireylerin kişisel öğrenme stratejilerini ve bilişsel süreçlerini etkiler. Çalışma ve uygulamalarda gösterdikleri dikkati artırır.

ÖĞRENMEDE İÇSEL ve DIŞSAL GÜDÜLEME

- Öğrenme güdüsünü etkileyen içsel ve dışsal etkenler vardır.
- Dışsal etkenler çok çeşitlidir.
- İçsel etkenler ise daha çok öğrenmeye ve başarmaya karşı olan tutumlarınız, ilgileriniz, dikkat düzeyiniz ve kişilik özellikleriniz gibi *içsel sebeplerle* ilgilidir.

İçsel güdüleme

- İçsel güdüleme, bireyin kendisinden kaynaklanan ihtiyaçların oluşturduğu motivasyondur.
- İçsel güdülemenin kaynağı bireyin içinden gelen merak, ilgi, öğrenme ihtiyacı, yeterlik ve gelişme duygusu olabilir.
- İçsel güdülenme, özerk olmak, başarılı olmak, bir topluluğa veya gruba ait olmak ve kendi kendimizi iyi hissetmek için gereklidir

İçsel güdüleme

İçsel güdülemeyi destekleyici etmenler;

- sosyal destekleyiciler,
- cesaretlendirici görevler,
- destekleyici sınıf ortamı,
- eğitim yaşantısından hoşnut olma,
- becerilerine inanma,
- umutsuzluktan kaçınma,
- başarı fırsatları yaratma,
- öğrencileri fert olarak değerlendirme,

İçsel güdüleme

- risk alma davranışını cesaretlendirme,
- kendini değerli algılamasını oluşturma,
- güvenle kabul etme,
- bilgi edinme arzusu,
- içgörü geliştirme,
- merak, otonomi
- Faaliyetlerin kendi seçimi olması
- Özdeşleşme
- İçselleştirme.

Dışsal güdüleme

- Dışsal güdüleme, bir görevin yada bir etkinliğin tamamlanabilmesi için başka biri tarafından sağlanan ödüllerle oluşturulan motivasyondur.
- Dışsal güdüleme, dışsal uyarıcılara bağlıdır
- Dışsal uyarıcılar ödül, ceza, takdir edilme, baskı, rica, sevilme, kabul görmek olabilir.

Dışsal güdüleme

- Dışsal güdülemeyi destekleyici etmenler;
- not,
- ödül,
- sertifika,
- madalya,
- öğrenci gençlik teşkilatına üyelik,
- rekabet,
- tasdik edilme arzusu,
- öğretmen baskısı, ebeveyn baskısı,
- arkadaş baskısıdır.
- Olumsuz dış odaklı güdüleme faktörleri ise alay, aşağılama, sözlü olarak incitme, azarlama, saldırma, cezalandırma, haklarını geri almadır.

ÖĞRENCİLERİ GÜDÜLEMEDE KULLANILABİLECEK STRATEJİLER

- Sınıf ortamında öğrencileri güdülemek için kullanılacak stratejiler şunlardır:
 - Öğrencilerin ilgilerini anlama
 - Konunun kullanılabilirliğini açıklama
 - Öğrencilerin başarı beklentisi geliştirmelerine yardımcı olma
 - Dersi ilginç hale getirme
 - Öğrencilerde istek uyandırma
 - Ödüller kullanma
 - Destekleyici bir çevre oluşturma